

SAMEN DUURZAAM VOORUIT

coalitieprogramma

2018-2022

Mei 2018

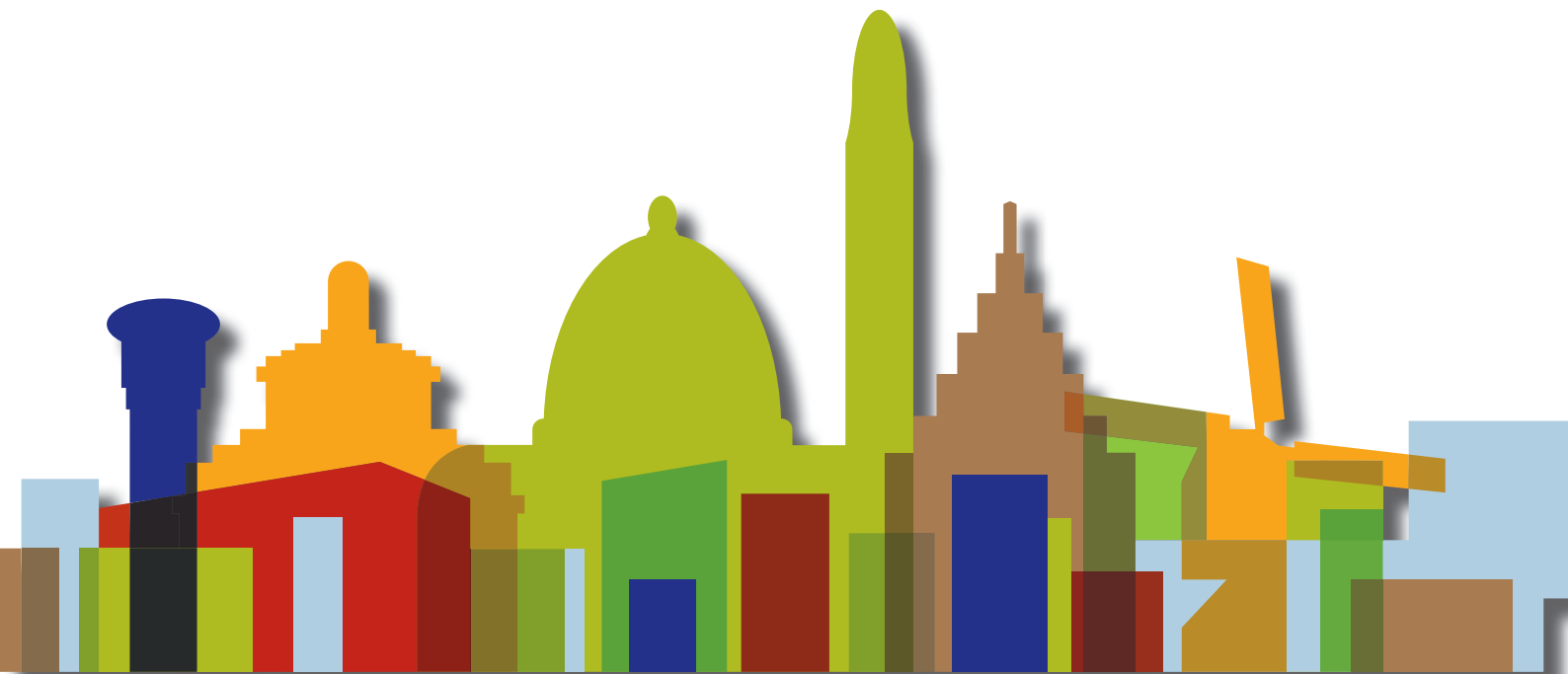


Inhoudsopgave

1	Samen duurzaam vooruit.....	3
2	Ambitie	4
3	Vitale stad	4
4	Open bestuursstijl.....	5
5	Organisatieontwikkeling	5
6	Majeure opgaven	6
7	Nieuwe opgaven	9
8	Relatie inwoner en gemeente.....	17
9	Regionale samenwerking	18
10	Financieel Overzicht.....	19

BIJLAGEN

1.	Financiële mutaties Coalitieprogramma	24
2.	Toelichting financiële mutaties	27
3.	Portefeuilleverdeling.....	29



SAMEN DUURZAAM VOORUIT

Waalwijk is een aantrekkelijke gemeente om in te wonen, te werken, te leven, te ondernemen en te verblijven. Dat willen wij graag zo houden en bij voorkeur versterken. We willen duurzaam vooruit, in Samenleving, in Economie en in Klimaat. De samenleving in balans: daar staan wij de komende periode voor.

Na een aantal economisch magere jaren bloeit Waalwijk weer. Dit maakt het mogelijk om juist nu te investeren in de kwaliteit van samenleven zodat iedereen ervan profiteert, in het klimaat zodat we klimaatneutraal worden en in de economie zodat we klaar zijn voor de toekomst. Wij vinden het essentieel dat het goed gaat met de inwoners van de gemeente Waalwijk. Dat mensen zichzelf kunnen redden en bereid zijn een helpende hand aan elkaar en de omgeving te bieden. Eigen kracht en zelfredzaamheid zijn namelijk niet voor iedereen weggelegd. Inwoners die moeite hebben om mee te (blijven) doen, krijgen vanuit de gemeente hulp: laagdrempelig, vroegtijdig en dichtbij.

Gelukkig kunnen we in Waalwijk rekenen op de inzet van vele actieve inwoners, vrijwilligers, organisaties en ondernemers. Ruimte voor het maatschappelijk initiatief en de netwerksamenleving blijft van groot belang voor een vitale stad. De gemeente kan niet alles aanpakken en oplossen. Juist in het samenspel tussen inwoners, organisaties, ondernemers en overheid komen innovatie en maatschappelijke meerwaarde tot stand.

De afgelopen periode zijn er al veel maatschappelijke opgaven opgepakt. Maar er liggen ook nieuwe taken. Hoe zorgen we er bijvoorbeeld voor dat onze economie blijft bloeien? Dat kwetsbare inwoners actief mee kunnen doen in de samenleving? Dat het voorzieningenniveau wordt versterkt? En dat de doelstellingen zoals groen- en biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie worden gerealiseerd?



2

AMBITIE

Ons doel is om duurzame stappen te zetten die bij Waalwijk passen: een stad waar kansen worden benut en waar iedereen kan mee doen.

We willen daarom blijven werken aan een goede balans tussen zorg en welzijn voor onze inwoners, aan onze economische positie en werkgelegenheid en aan een duurzame & gezonde omgeving. In alles wat we de komende periode gaan doen, nemen wij de balans tussen samenleving, economie en klimaat als uitgangspunt. Wij zijn ervan overtuigd dat welzijn, economie en klimaat elkaar kunnen versterken. Verduurzaming jaagt de economie en innovatie aan. De economische dynamiek aan de noordkant van de A59 kan de leefbaarheid aan de zuidkant vergroten. En dankzij de kracht van werkende en ondernemende inwoners ontstaan er nieuwe economische ontwikkelingen.

Verder is de Strategische Visie 'Waalwijk 2025- Samen werken aan de toekomst' een belangrijke inspiratiebron en leidraad in ons werken. Voor veel opgaven is de financiële dekking al geregeld. In dit coalitieprogramma vermelden we daarom alleen de concrete intensiveringen.

3

VITALE STAD

Waalwijk heeft iedereen nodig. Enerzijds om onze economische potentie volledig te benutten en anderzijds om een gezond leefklimaat voor onze inwoners te behouden. We moeten durven pionieren en innoveren. Lef, ondernemerschap, flexibiliteit, creativiteit en experimenten zijn nodig om de opgaven waar we voor staan te realiseren. Daar waar nodig of nuttig faciliteren wij dit.



Wij vinden het belangrijk dat iedereen kan meedoen en daadwerkelijk meedoet op het gebied van economie en arbeidsmarkt, maar zeker ook op maatschappelijk vlak. Niet voor niets staat in het VN-verdrag 'Rechten voor mensen met een handicap' dat mensen met een beperking dezelfde kansen en mogelijkheden moeten hebben als mensen zonder beperking.

Een vitale stad vraagt om een open, toegankelijke samenleving. Fysiek: in de vorm van een toegankelijke, betere inrichting van openbare ruimte, voorzieningen en arbeidsplaatsen. Maar ook sociaal, waarbij er ruimte wordt gecreëerd voor mensen voor wie 'meedoen' niet vanzelfsprekend is. Dat zijn niet alleen de meest kwetsbare inwoners, maar ook inwoners waarmee het ogenschijnlijk goed gaat. Wijkgericht werken en ontmoetingsvoorzieningen in de buurt kunnen er voor zorgen dat inwoners (blijven) meedoen. Ondernemers spelen een grote rol in onze vitale stad. Naast de economische groei die zij brengen, zouden ze wat ons betreft ook op maatschappelijk vlak actief moeten bijdragen. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen kan op verschillende manieren tot stand komen. Denk bijvoorbeeld aan het creëren van arbeidsplaatsen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en aan het beschikbaar stellen van tijd, kennis, capaciteit, middelen, vastgoed of sponsoring.

4

OPEN BESTUURSTIJL

De coalitie staat voor een open en transparante bestuursstijl. Een bestuursstijl waarbij we proactief de samenwerking opzoeken. Met inwoners, organisaties, ondernemers, en met andere overheden. Ook willen we tot een nieuwe samenwerking en verhouding met de raad komen. We willen elkaar en de Waalwijkse samenleving versterken en de ruimte geven, elkaar scherp houden en daadwerkelijk luisteren naar wat alle betrokken partijen zeggen.



Met dit coalitieprogramma geven we alle partijen de mogelijkheid om ideeën in te brengen. Verschillen tussen partijen horen volgens ons bij een levendige democratie. Hiermee zetten we een eerste stap naar een samenwerking waarbij we telkens vanuit onze ambities, vanuit een inhoudelijk debat, op het juiste niveau, een transparante afweging maken in keuzes, alternatieven en financiële haalbaarheid. De volgende stap is dat we samen uitwerken wat deze open bestuursstijl van ons vraagt. Coalitie en oppositie hebben aangegeven de uitwerking van dit programma periodiek te willen evalueren.

5

ORGANISATIEONTWIKKELING

De uitdagingen waar we voor staan vereisen een duidelijke aansturing, flexibele processen en inzichtelijke informatie. Hiervoor is een intensivering op het terrein van Planning en Control nodig. Ook vragen de veranderingen veel van de medewerkers van de gemeente: flexibel handelen, ondernemend zijn, zich betrokken tonen en uitstekend samenwerken. Sinds 2015 is hier aan gewerkt onder de noemer 'Vanzelfsprekend Waalwijk'. Een hoger opleidingsbudget zorgt voor verankering.

In 2016 is gestart met programmatisch werken door het tijdelijk aanstellen van drie programmamanagers (Binnenstad, Economie en Veiligheid). Hiermee hebben we een eerste stap gezet om de maatschappelijke opgaven centraal te stellen. Wij vinden programmamanagement een krachtig instrument, maar een goede evaluatie hiervan is wel belangrijk. Deze evaluatie is nog niet uitgevoerd. Gezien de grote opgaven waar we voor staan, zie hoofdstuk 6 en 7, zetten we het programmamanagement voor Binnenstad, Economie

en Veiligheid voor 2019 en 2020 voorlopig voort. Ook voegen we nieuw programmamanagement voor Duurzaamheid toe. Daarbij stellen we de voorwaarde dat er na twee jaar, vóór de kadernota 2021, een evaluatie plaatsvindt van het programmamanagement waarin zichtbaarheid, toerusting, inbedding in de organisatie, slagkracht en de behaalde resultaten en effecten belangrijke meetindicatoren zijn. Op basis daarvan besluiten we of het programmamanagement wordt gecontinueerd. Naast een programmamanager heeft elk programma een ontwikkelbudget ter beschikking. En voor alle vier programma's is een uitvoeringsbudget gereserveerd waaruit de uitvoeringsmaatregelen op basis van concrete plannen kunnen worden gedekt.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Programmamanagement Binnenstad, Economie, Veiligheid twee jaar voortzetten en een nieuw programma voor Duurzaamheid opzetten. Daarna evaluatie.
- ✓ Programma-ontwikkelbudget voor de komende twee jaar is jaarlijks € 75.000 per programma.
- ✓ Uitvoeringsmaatregelen kunnen worden gedekt uit het Uitvoeringsbudget dat voor alle vier de programma's samen is gereserveerd. In het totaal is hiervoor € 1.000.000 beschikbaar. Het college beslist over besteding van deze middelen.
- ✓ Structureel budget voor verbetering P&C cyclus; jaarlijks € 80.000.
- ✓ Structureel verhoging budget voor opleidingen; 2019 € 159.000, 2020 € 201.000, 2021 € 243.000 en 2022 € 285.000.

6

MAJEURE OPGAVEN

De vorige coalitieperiode is met een aantal majeure projecten een begin gemaakt. Deze projecten kunnen rekenen op breed draagvlak in de gemeenteraad. De komende coalitieperiode worden deze projecten afgerond. Als nieuwe majeure opgaven zijn de Akkerlanen en Haven 8 toegevoegd.



6.1 CENTRUM WAALWIJK EN MUSEUM PLUS

Het centrum is van grote waarde voor Waalwijk omdat het zowel een economische als een maatschappelijke functie heeft. Het is de plek waar ondernemers hard werken en waar inwoners hun boodschappen doen en elkaar ontmoeten. Door de crisis en de opkomst van internetwinkels heeft het centrum het moeilijk. Daarom heeft de raad op 23 november 2017 ingestemd met de uitvoering van een Programma Binnenstad waar we de komende jaren vol op inzetten.

Met de nieuwe centrumvisie als basis komt de transformatie naar een compacter centrum met een veranderende functiemix inmiddels op gang. Vastgoedeigenaren en ondernemers investeren in het winkelaanbod, de horeca en het reduceren van leegstand. De gemeente faciliteert met name in de openbare ruimte (o.a. terrassen) en het parkeren. Wij gaan voor woonfuncties in het centrum. Het afgelopen jaar heeft aangetoond dat meer evenementen in het centrum tot meer (positieve) ruring leidt. Dit is één van de redenen om het evenementenbudget te verhogen.

De komst van het nieuwe Museum Plus geeft het centrum een belangrijke impuls. Met het museum in het centrum investeren we in het behoud van cultureel erfgoed, verbinden we het verleden met de huidige economische vitaliteit in de branche en faciliteren wij de toekomstige ontwikkelingen en bedrijvigheid in schoenen en leer. In februari 2018 heeft de raad het 'Museum Plus Concept' goedgekeurd. Er is gekozen voor een laagdrempelig museum met een hoge attractiewaarde; een zogenaamd familiemuseum. Een levendig museum met een gevarieerd aanbod, waar samengestelde groepen van alle leeftijden en voorkeuren iets van hun gading vinden. In 2018 wordt er gestart met de voorbereidingen voor de verbouwing, zodat het museum in 2020/ 2021 de deuren kan openen voor het publiek.

Naast een intensieve samenwerking met en tussen stakeholders vraagt het versterken van het centrum extra inzet van middelen. We hebben ook de ambitie om in deze periode een adequate verbinding tussen het parkeerterrein aan de Taxandriaweg en Centrum- West te realiseren. Op basis van de evaluatie van de proef met het eerste uur gratis parkeren bepalen we het parkeerbeleid voor de toekomst.

6.2 GEBIEDSONTWIKKELING OOSTELIJK LANGSTRAAT (GOL)

Met de GOL werken we aan de toekomstige bereikbaarheid en duurzame ontsluiting van Waalwijk en Oostelijk Langstraat. Van belang voor nieuwe bedrijvigheid, en voor bezoekers en inwoners van Waalwijk. Door de economische groei en ontwikkelingen aan de noordkant van de A59 neemt het verkeer toe, waardoor een integrale aanpak essentieel is. Met de GOL willen we de verkeersdrukke in de kernen verminderen en zorgen we ervoor dat Waalwijk ook in de toekomst bereikbaar en leefbaar blijft. Dit doen we in samenwerking met de gemeenten 's-Hertogenbosch en Heusden, Waterschap Aa en Maas, de provincie Noord- Brabant en een groot aantal andere organisaties.

Snelfietsroutes tussen Tilburg, Waalwijk en 's Hertogenbosch bieden een goed alternatief voor de auto en passen binnen onze duurzaamheidsambities. Wel vinden we het belangrijk dat de aanleg van de snelfietsroutes niet tot vertraging leidt, zodat de GOL zeker binnen deze coalitieperiode wordt afgerond.

6.3 INSTEELHAVEN

De insteekhaven vergroot onze bereikbaarheid over water en breidt onze transportmogelijkheden verder uit. Hierdoor vermindert de druk op wegen, wat goed past bij onze ambities in relatie tot duurzame economie en samenleving. De haven van Waalwijk maakt deel uit van de multimodale regio Midden-Brabant en draagt met de nieuwe klasse V insteekhaven bij aan het vestigingsklimaat van dit gebied. Met de nieuwe insteekhaven wordt de achterlandfunctie van Waalwijk verstevigd en wordt de regio aantrekkelijker voor bedrijven. Momenteel wordt de aanbesteding voor de insteekhaven voorbereid, net zoals de planologische procedures. De voorbereidingen voor de jachthaven zijn inmiddels ook gestart. Naar verwachting wordt



de raad in december 2018 gevraagd het definitieve uitvoeringskrediet voor de insteekhaven beschikbaar te stellen bij de behandeling van het gunningsadvies van de aanbesteding.

6.4 AKKERLANEN

De Akkerlanen is een nieuwe majeure opgave. In het verleden heeft de gemeenteraad op meerdere momenten uitgesproken dat woningbouw in het gebied tussen de Akkerlaan en de surfplas mogelijk is. In de vorige coalitieperiode heeft deze plek in de provinciale Verordening Ruimte de aanduiding 'Stedelijk Zoekgebied' gekregen en zijn de ruimtelijke mogelijkheden verkend. Op 13 juli 2017 heeft de raad ingestemd met de verdere uitwerking van het stedenbouwkundig schetsontwerp voor model 3 (Watervingers). Deze coalitieperiode willen we samen met een marktpartij concrete stappen zetten om Akkerlanen ook echt werkelijkheid te laten worden. Onze ambitie is daarbij om een woonmilieu te creëren dat zich onderscheidt van andere woongebieden in Waalwijk en de regio. De ligging van het gebied – tegen het Hoefsvengebied aan, op een steenworp afstand van landgoed Plantloot en de Loonse en Drunense Duinen – is op zichzelf al uniek. Deze kwaliteit wordt benut en uitgebouwd, resulterend in een plan met veel groen, water en een gedifferentieerd woningaanbod.

De Akkerlanen wordt een groene wijk, gekenmerkt door een natuurlijke overgang van stedelijke bebouwing naar het recreatie- en natuurgebied. De huidige recreatieve functie van het omliggende gebied blijft gewaarborgd en wordt waar mogelijk versterkt. In totaal kunnen er circa 200 woningen gerealiseerd worden. Verdere bebouwing buiten het plangebied is niet aan de orde. Het streven is om de woningen zo duurzaam mogelijk te bouwen en diverse duurzaamheidsexperimenten uit te voeren, zonder dat dit leidt tot vertraging in de uitvoering van het plan of verlaging van de verwachte opbrengst.



6.5 HAVEN 8

We zijn een regionaal werkgelegenheidscentrum en daar zijn we trots op. Waalwijk telt ruim 30.000 arbeidsplaatsen in zeer gevarieerde sectoren, met logistiek als uitschieter.

De logistieke sector heeft zich ontwikkeld tot de economische motor van Hart van Brabant. Vooral de grootschalige logistiek oefent een grote vraag uit. Dat betreft dan met name kavels van vijf hectare of groter. Bedrijventerrein Haven 8 is een van de weinige terreinen in Brabant die deze vragen kan faciliteren. Daardoor geldt Waalwijk als toplocatie.

Met Haven 8 zijn we al vergevorderd. Met toestemming van de provincie gaan we daar de vraag naar grootschalige logistieke terreinen realiseren. Die toestemming hebben we gekregen door onze gunstige ligging en bereikbaarheid. Voor de ontsluiting van Haven 8 is het noodzakelijk dat ook de infrastructuur op het bedrijventerrein daarop wordt ingericht. Deze lasten kunnen worden gedekt uit de opbrengsten van Haven 8. Daarvoor zijn al contracten gesloten met marktpartijen. Op het moment dat de provincie het beleid aanpast zodat er ook mogelijkheden ontstaan voor uitbreiding met MKB-bedrijven, willen wij onderzoeken in hoeverre dat op Haven 8 inpasbaar is.

7

NIEUWE OPGAVEN

Waalwijk staat ook voor een aantal nieuwe opgaven. Deze opgaven zijn nauw verbonden met de opgaven in het Interbestuurlijk Programma (IBP) van de Rijksoverheid. Het IBP is de gezamenlijke agenda van rijk, gemeenten, provincies en waterschappen over de grote maatschappelijke opgaven waar Nederland de komende periode voor staat en waarbij 'samen besturen' het uitgangspunt is.

7.1 SAMENLEVEN

We vinden het belangrijk om te investeren in de kwaliteit van samenleven in Waalwijk zodat iedereen profiteert van onze economische groei. Goede welzijns-, sport- en culturele voorzieningen zorgen ervoor dat mensen prettig samenleven in wijken, actief kunnen meedoen op sociaal, cultureel of sportief vlak en zo veel mogelijk zelfstandig kunnen leven en wonen. Hierdoor wordt veel duurdere zorg voorkomen.



Wij vinden het nodig dat er in alle kernen basisvoorzieningen zijn, zoals de WIJ-dienstencentra en de bibliotheken waar veel inwoners gebruik van maken. Daarnaast zien we veel mogelijkheden om de verbinding tussen de sociale, culturele en sportvoorzieningen te verbeteren. Wij willen de dagbestedingsmogelijkheden in relatie tot de Wmo vergroten. Ten aanzien van de WIJ-dienstencentra wordt nog dit jaar gestart met een evaluatie.

We investeren in het verenigingsleven en in sport- en cultuurvoorzieningen. Met 'Go Waalwijk' werken we aan een integrale visie op aanpak van de thema's sport, bewegen, cultuur en gezondheid. We geven een impuls aan het evenementenbeleid door structureel het evenementenbudget te verhogen. We reserveren financiële middelen voor de investering in buitensportvoorzieningen zoals de aanleg van kunstgrasvelden.

De gemeente draagt 1/3e bij in de financiering hiervan. Daarnaast lossen we de parkeerproblemen bij SCC'55 op en pakken we de renovatie van de sporthal in Waspik aan.

Voor het Huis van Waalwijk stellen we een activiteitenbudget beschikbaar dat wordt toegekend op basis van plannen. Ook de wijkkranten Waalwijk, Sprang-Capelle, Waspik ontvangen voortaan een structurele bijdrage.

We blijven werken aan goed onderwijs met onder meer Waalwijk Taalrijk, Het Taalhuis, toeleiding voor- en vroegschoolse educatie en de Schakelfunctionaris. Het Meerjaren-Investeringsplan Onderwijs wordt geactualiseerd, waarbij de reserve Onderwijs-huisvesting gehandhaafd blijft. Daarnaast besteden we meer aandacht aan het vergroten van digitale vaardigheden en geletterdheid bij volwassenen zodat zij mee kunnen blijven doen in de samenleving.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Budget voor Go Waalwijk; € 150.000 in 2018 en 2019.
- ✓ Budget voor Buitensportvoorzieningen; € 150.000 in 2020 en 2021 en 4x € 200.000 voor vervanging van topplagvelden.
- ✓ Renovatie gedateerde sporthallen € 3.000.000 met een kapitaallast van € 145.000.
- ✓ Structureel verhogen Evenementenbudget; jaarlijks met € 35.000.
- ✓ Structureel budget voor Huis van Waalwijk; jaarlijks € 50.000.
- ✓ Structureel budget voor Het Taalhuis € 22.000, toeleiding voor- en vroegschoolse educatie € 10.000 en de Schakelfunctionaris € 43.000 jaarlijks.
- ✓ Structureel budget voor wijkkranten Waalwijk, Sprang-Capelle, Waspik; jaarlijks € 14.000.
- ✓ Kapitaallasten bij SCC'55; jaarlijks € 8.000 met ingang van 2020.
- ✓ Kapitaallasten bij sloop De Wierd; jaarlijks € 8.000 met ingang van 2020.

7.2 SOCIAAL DOMEIN

Door meer integraal te werken en beter gebruik te maken van voorliggende voorzieningen probeert de gemeente samen met haar partners te zorgen voor betere zorg en ondersteuning voor onze inwoners.



Bij Team WijZ gaan we onderzoeken hoe zij hun zichtbaarheid, werkwijze en informatievoorziening kunnen verbeteren. De onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO), geboden door diverse maatschappelijke organisaties, krijgt een impuls door meer professionele cliëntondersteuning aan te bieden bij specifieke doelgroepen en complexe hulpvragen. Ook de communicatie over de mogelijkheden van OCO wordt verbeterd. Vrijwilligers en mantelzorgers willen we zoveel mogelijk waarderen en ontzorgen. Dit vraagt meer maatwerk. Mensen hebben de mogelijkheid om te kiezen voor zorgaanbieders die passen bij hun levensovertuiging.

Het is landelijk beleid dat zoveel mogelijk mensen veilig zelfstandig kunnen (blijven) wonen. Omdat het Persoonsgebonden Budget (PGB) daarvoor een belangrijk instrument is, zorgen wij voor een goede uitvoering daarvan. Naast een passend woningaanbod willen wij ruimte bieden aan vernieuwende experimenten.

Samen met inwoners en organisaties werken we aan het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid, onder meer door middel van tijdige signalering, een sociaal netwerkopbouw en professionele ondersteuning waar het nodig is. Om de overlast van verwarde personen in de wijk terug te dringen, stellen we een Actieplan Verwarde Personen op waarin preventie een belangrijk onderdeel vormt. Ook is er meer aandacht voor vroegtijdige ondersteuning voor mensen met een licht verstandelijke beperking.

Behalve innovatie op het terrein van de Wmo is innovatie in de Jeugdzorg een speerpunt. We moeten voorkomen dat jongeren tussen wal en schip vallen. Sneller een passende oplossing dichtbij bieden en een betere overgang tussen de verschillende vormen van zorg met stevige begeleiding door Team WijZ helpen hierbij. Dit geldt ook voor de 18+ jongeren. Bijzondere aandacht gaat uit naar de pleegzorg, de financiële positie van pleegouders, de mogelijkheid tot (financiële) ondersteuning en het betrekken van pleegouders bij beleidsvorming. Door voortaan standaard een individueel zorgplan op te stellen zodra kinderen meerderjarig worden, willen we voorkomen dat problemen escaleren. In dit kader is ook regionale harmonisatie van het beleid voor 18+ van belang. Daarnaast vraagt de problematiek rondom vechtscheidingen extra aandacht.

Het voorkomen van armoede is zowel gemeentelijk als vanuit de rijksoverheid een belangrijk speerpunt. In Waalwijk gebeurt er al veel op dit vlak. De door de rijksoverheid beschikbaar gestelde extra financiële middelen voor armoedebestrijding zetten we in op preventie van kinderarmoede. In plaats van uitbreiding van allerlei financiële compensaties, kiezen we voor duurzame oplossingen in natura, waarbij we experimenten aanmoedigen. Denk bijvoorbeeld aan het programma 'Geweldige Wijken' en bieden van huiswerkbegeleiding.

Op basis van het beschikbare budget in de begroting voor de Wmo en de Jeugdwet en het open eindfinancieringsmodel wordt alle zorg geboden die noodzakelijk is, waarbij in alle gevallen kwaliteit en effectiviteit voorop staan. Op het moment dat er te weinig budget is, putten wij uit de reserves. Maar een goed zorg- en ondersteuningsaanbod kunnen we alleen in stand houden als het correct gebruikt wordt. Fraude en misbruik van voorzieningen pakken we aan.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Structureel budget voor Integrale Aanpak Sociaal Domein; jaarlijks € 150.000.
- ✓ Structureel verhogen Innovatiebudget Lokale Initiatieven Jeugdzorg; jaarlijks met € 44.000 zodat er € 100.000 beschikbaar is.



7.3 ECONOMIE & WERK

De economie groeit en bloeit in Waalwijk. Er zijn meer banen dan werknemers. De diversiteit tussen grote en kleinere bedrijven in verschillende sectoren maakt dat Waalwijk werkt. Daarnaast zijn we als stad trots dat we tot de logistieke topregio's in Nederland behoren.

De komende coalitieperiode zetten we in op het creëren van ruimte voor ondernemers, het in balans brengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, en het bieden van ondersteuning aan de mensen die het nodig hebben. Daarvoor zijn nieuwe experimenten nodig. Met het programma 'Economie' verbeteren we onze dienstverlening als gemeente. De (her)ontwikkeling van de bedrijventerreinen verdient aandacht omdat er voor nieuwe bedrijvigheid maar zeer beperkt ruimte is. Verder willen wij meer ruimte voor ondernemers creëren door vergunningen waar mogelijk af te schaffen, samen te voegen, te verlengen of te vervangen door een meldingsplicht of algemene regels. Dit past in de geest van de nieuwe omgevingswet.

De economische ontwikkelingen gaan steeds sneller: robotisering, digitalisering en flexbanen vragen steeds meer van inwoners. We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk mensen mee kunnen blijven doen op de arbeidsmarkt. Samen met de ondernemers onderzoeken we de mogelijkheden op dit terrein en waar nodig gaan we samen over tot actie.

Voor de meest kwetsbare mensen creëren we een springplank naar werk. Deze groep vraagt extra aandacht en ondersteuning. We willen mensen helpen om weer een baan te krijgen door ondernemers te stimuleren arbeidsplaatsen te creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of door via het transferium werkervaring op te doen. Verder bieden we een startersbeurs aan jongeren op de arbeidsmarkt aan zodat zij in staat zijn om relevante werkervaring op te doen bij een bedrijf.

Het beschut werken (waarbij mensen meer begeleiding nodig hebben dan van een reguliere werkgever kan worden verwacht) vraagt extra aandacht. Voor hen moet een passende voorziening zijn als zij niet terecht kunnen bij reguliere werkgevers.



Mensen die niet kunnen werken, krijgen een uitkering. Hiervoor verwachten we in beginsel een tegenprestatie. We experimenteren met nieuwe manieren om hier invulling aan te geven. Het verder ontwikkelen van het Programma Economie en de diverse experimenten in relatie tot activering van de kwetsbare groepen vragen een extra investering.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Structureel budget voor innovatieve pilots; € 150.000 jaarlijks.

7.4 ARBEIDSMIGRANTEN

De afgelopen jaren zijn er steeds meer arbeidsmigranten in Waalwijk komen wonen. Naast de grote betekenis die zij voor de economie hebben, brengen arbeidsmigranten ook huisvestings- en participatievraagstukken met zich mee. Wij willen voorkomen dat de sociale samenhang in wijken onder druk komt te staan.

Daarom maken wij onderscheid tussen arbeidsmigranten die hier kort verblijven en arbeidsmigranten die zich voor langere tijd vestigen. Deze laatsten willen wij graag in reguliere huisvesting in onze woonwijken opvangen zodat zij kunnen integreren. Arbeidsmigranten die hier kort verblijven, integreren niet en zijn vaak afhankelijk van kamergewijze verhuur. Afhankelijk van de plaats en de omvang geeft dit overlastrisico's.

De huisvesting van EU-arbeidsmigranten is daarom meerdere malen onderwerp geweest van beleidswijzigingen. In de afgelopen bestuursperiode is ervoor gekozen om onder voorwaarden goed georganiseerde huisvesting van zogenaamde kortverblijvers toe te staan buiten de woonwijken. Hiervoor zijn inmiddels door ondernemingen twee initiatieven opgestart, door de gemeente vergund en gedeeltelijk al gerealiseerd.

Voor de komende bestuursperiode is de regionale taakstelling voor de huisvesting van kortverblijvende arbeidsmigranten circa 2.500 voor Waalwijk. Hiervoor wordt een aantal grootschalige huisvestingsprojecten gerealiseerd. Het uitgangspunt blijft dat huisvesting in de directe nabijheid van de bedrijven de voorkeur heeft. Op deze manier wordt eventuele overlast in woonwijken zoveel mogelijk voorkomen en neemt de hoeveelheid verkeersbewegingen en reistijd af. Voorwaarde voor het toestaan van huisvesting op deze plaatsen is in ieder geval dat de gehuisveste mensen daadwerkelijk werkzaam zijn bij het bedrijf in de nabijheid van de huisvestinglocatie. Daarnaast onderzoeken we welke voorwaarden er nog meer gesteld moeten worden. Bijvoorbeeld in relatie tot aantallen, woonvorm, parkeren, huurprijzen of vergoeding van kosten die wij maken voor het vergunnen van tijdelijke huisvesting op het industrieterrein. De handhaving op overtredingen van de Beleidsregels Huisvesting Arbeidsmigranten wordt geïntensiveerd. Bij wijze van proef gaan we voor een periode van twee jaar extra menskracht inzetten. Daarnaast besteden we meer aandacht aan de sociale effecten van deze groep in onze gemeenschap. Samen met inwoners, ondernemers en huisvesters ondernemen we nieuwe initiatieven op dit vlak.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Budget voor extra handhaving; € 50.000 in 2019 en 2020.

7.5 DUURZAAM & KLIMAAT



Waalwijkers willen in een gezonde en fijne omgeving wonen. Niet alleen nu, maar ook straks. We moeten zuinig omgaan met de planeet en met haar bewoners. Veel Waalwijkse inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties werken al aan vergroening en verduurzaming. Ook de gemeente levert een bijdrage. Gelet op de snelheid waarmee de ontwikkelingen op dit terrein plaatsvinden dienen we onze ambitie om in 2043 klimaatneutraal te zijn positief bij te stellen.

De komende periode zetten we concrete stappen op weg naar een duurzame toekomst. Een toekomst die we alleen samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties kunnen realiseren. We gaan voor een integrale aanpak om zo onze duurzaamheidsdoelen inzichtelijk te maken: het gaat om de balans tussen People, Planet en Profit. Creativiteit, flexibiliteit en innovativiteit staan centraal in ons handelen. Klimaat, groen en gezondheid vormen de drie hoofdlijnen van onze aanpak. Wij pakken dit integraal aan en stellen daarvoor extra middelen beschikbaar.



Samen met inwoners, bedrijven en organisaties stellen we een Klimaatagenda op. In deze agenda vertalen we de doelstellingen uit de strategische visie 2025 naar de korte, middellange en lange termijn. We nemen concrete projecten op om de doelen te halen, bijvoorbeeld rondom de thema's energie, (woning)bouw, afval, mobiliteit. Zo onderzoeken we de mogelijkheden om anders om te gaan met afval in relatie tot de circulaire economie: van 'cradle to cradle' (hergebruik van materialen). Dit vanuit een breed perspectief van bewustwording bij inwoners en ondernemers en de wens om minder afval te produceren en grondstoffen te hergebruiken. We kijken ook hoe we inwoners en ondernemers hierin het beste tegemoet kunnen komen.

Een groene omgeving draagt bij aan het geluk en gezondheid van onze inwoners. Groen is belangrijk om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Bij het groenbeheer sluiten we meer aan bij de wensen van inwoners en het versterken van biodiversiteit. We stimuleren inwonersinitiatieven voor een groene buurt zoals groene daken en buurtbeheer van gemeentelijk groen. Het belang van biodiversiteit en dierenwelzijn verankeren we in relevante beleidsdocumenten. Bewustwording van de noodzaak te verduurzamen en van onze eigen mogelijkheden hierin is belangrijk. Daarom starten we in Waalwijk, in het bijzonder op scholen, een communicatiecampagne.

Groen vervult ook op bedrijventerreinen een functie. We streven ernaar dat de primaire functie van het bedrijventerrein en het belang van groenvoorziening goed worden afgewogen. Waar nodig revitaliseren we de oudere bedrijventerreinen ook op het gebied van groenvoorziening. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om zonnenvelden met zonnepanelen aan te leggen op bedrijventerreinen of anderen terreinen van de gemeente die nog niet bestemd of in gebruik zijn.

Waalwijk werkt aan een gezonde leefomgeving omdat dit van grote invloed is op de gezondheid van mensen. De gezondheid van de Waalwijkse bevolking (schone lucht, geur, geluid) wordt integraal onderdeel bij de afweging over ruimtelijke ontwikkelingen. We nemen gezondheid ook op als centraal thema in de nieuwe Omgevingsvisie. Waar nodig nemen we maatregelen om knelpunten op dit vlak op te lossen.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Budget voor implementatie omgevingswet; € 100.000 in 2019 en 2022, € 200.000 in 2020 en 2021.

7.6 WONEN

We streven naar een woningmarkt waar voor iedereen een geschikte plek is. Kwaliteit, duurzaamheid, flexibiliteit en maatwerk staan hierin centraal. Kortom: duurzame woningen, woningen die aansluiten bij woonwensen en woningen



die bestendig zijn voor verschillende levensfasen. We zetten in op levensloopbestendige wijken en op kwaliteit van buurten. Het stedenbouwkundig ontwerp moet goed in elkaar steken en eraan bijdragen dat mensen in een veilige, goed bereikbare en aantrekkelijke omgeving wonen. Ook een groene omgeving met ruimte voor spelende kinderen, ontmoeting en beweging draagt hieraan bij. Extra aandacht besteden wij aan de doelgroepen die ondersteuning nodig hebben bij het vinden van een geschikte plek. Bijvoorbeeld de starters op de woningmarkt, mensen met een middeninkomen die net teveel verdienen om bij een corporatie te mogen huren, mensen met een ondersteuningsvraag, spoedzoekers en statushouders. We helpen hen door bijvoorbeeld financiële ondersteuning te bieden in de vorm van een starterslening, door afspraken te maken met woningcorporaties en ontwikkelende partijen of door ruimte te bieden aan kleinschalige experimenten met bijzondere woonvormen. Concreet onderzoeken we of we de voorwaarden voor het aanvragen van startersleningen kunnen verruimen.

Tegelijkertijd werken we aan een duurzame toekomstbestendige woningvoorraad. Bij nieuwbouw kijken we welke woningkwaliteit toegevoegd moet worden om in de toekomst te voorzien in de behoefte. We willen voldoende aanbod van woningen in de verschillende kernen. Vooral voldoende sociale woningbouw, meer betaalbare koop- en huurwoningen in de vrije sector en meer woningen in het duurdere segment van de vrije sector. Hierbij gaat inbreiding voor uitbreiding. Waar mogelijk bieden we ruimte aan collectief en particulier opdrachtgeverschap. Ook voor de bestaande woningvoorraad liggen er grote opgaven op het gebied van wonen en zorg en duurzaamheid. Met corporaties maken we afspraken over de investeringen in hun bestaande voorraad. Daarnaast willen we nieuwe initiatieven stimuleren in het kader van bewustwording en het treffen van eigen maatregelen in particuliere woningen (circa 70% van de woningmarkt is in particuliere handen).



7.7 VEILIGHEID

Met het programma 'Veiligheid' heeft Waalwijk de afgelopen jaren gewerkt aan een veilige leefomgeving voor onze inwoners. De ontwikkelingen op veiligheidsgebied gaan echter snel en blijven onze aandacht vragen. Daarbij blijven we focussen op de door de raad geprioriteerde thema's: georganiseerde criminaliteit, high impact crimes en overlast. Binnen deze thema's zien we namelijk verschuivingen in het aantal en het soort incidenten. Waar sommige zaken

afnemen (zoals het aantal woninginbraken), nemen andere zaken in aantallen en ernst toe (zoals drugsgelateerde criminaliteit). Ondermijning is overal aanwezig. Ook de weerbaarheid en integriteit van het lokaal bestuur is een aandachtspunt.

Daarom blijven we investeren in het programma 'Veiligheid'. Problemen en signalen moeten nog eerder worden opgepakt. We gaan aan de slag met nieuwe werkvormen die we in de praktijk beoordelen op hun effectiviteit. Samen met het onderwijs investeren we in de jeugd zodat we beter weten wat er speelt en kansen beter benutten. Om sneller in te kunnen spelen op ongewenste ontwikkelingen, zetten we onze informatie en gegevens beter in. Uiteraard binnen de kaders van de privacywetgeving.

We investeren in bestuurlijke en ambtelijke bewustwording zodat veiligheid als een rode draad wordt meegenomen in stedelijke en sociale ontwikkelingen. En we betrekken inwoners en bedrijven actief bij het voorkomen en bestrijden van criminaliteit. Door hen meer bewust te maken van wat er speelt en de eigen invloed die zij op hun omgeving kunnen hebben, genereren we meer maatschappelijke signalen waarop we kunnen inspelen.

7.8 MOBILITEIT

Bereikbaarheid en mobiliteit zijn voor Waalwijk van economisch levensbelang. In augustus 2015 is het mobiliteitsplan 'Waalwijk, stad in beweging' vastgesteld. De hoofdambities zijn het versterken van het economisch functioneren, een aantrekkelijke woonlocatie zijn en slim inspelen op maatschappelijke trends zoals duurzaamheid, nieuwe technologische mogelijkheden en vergrijzing.



De komende periode willen we inzetten op Smart Mobility. We koppelen technologische innovaties aan onze duurzaamheidsagenda en economische bereikbaarheidsbelangen. We gaan vol voor e-bikes/cars, gedragsprojecten en zelfrijdend (service) vervoer. Ook de ontwikkelingen in de binnenstad, bijvoorbeeld de komst van het nieuwe museum, vragen extra aandacht. We blijven lobbyen voor de verbetering van knooppunt Hooipolder en het openbaar vervoer (vooral in de kernen). En investeren in betere voet- en fietspaden in de gemeente Waalwijk om de bereikbaarheid verder te vergroten.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Structureel budget voor innovatie in mobiliteit; jaarlijks € 150.000 en incidenteel € 200.000.

7.9 DATA & SMART CITY

Nieuwe technologische innovaties zorgen voor ongekende mogelijkheden. Technologie en de data die daaruit voortkomen zijn voor ons middelen; het vergroten van de leefbaarheid is het doel. Een voorbeeld van een slimme oplossing is de inzet van zorgrobots die dementerende ouderen een seintje geven om de medicatie in te nemen. Ook het delen van open data op wijkniveau hoort hierbij.

Het werken met data is natuurlijk niet nieuw voor ons. Nieuw zijn wel de technologische ontwikkelingen die het mogelijk maken om grotere hoeveelheden data te genereren en te analyseren (big data), andere soorten data te meten (slimmere camera's en sensoren) en data 'real life' te zien en te gebruiken.

We zien de kansen die het inwinnen en gebruik van data ons biedt. Tegelijkertijd zien we een zich snel ontwikkelende wereld met veel mogelijkheden en weinig spelregels. Wij willen daarom, naast het verantwoord benutten van genoemde kansen, proactief randvoorwaarden ontwikkelen en stellen aan het verzamelen van data in onze openbare ruimte. Daarbij nemen we de belangen van onze inwoners in ogenschouw wat betreft de bescherming van hun privacy, en de belangen van het bedrijfsleven wat betreft een innovatief en eerlijk speelveld. En uiteraard wegen het belang mee van een ieder dat de gemeente haar taken efficiënt en effectief uitvoert.

We starten met een verkennend onderzoek naar Smart City oplossingen zoals technologische innovaties en big data en gaan aan de slag met Smart City pilots.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Incidenteel budget voor data & smart city €300.000.

7.10 KERKVAARTSE HAVEN WASPIK

Voor de verdere ontwikkeling, verdieping en verbreding van de Kerkvaartse Haven in Waspik is het belangrijk dat we vaart maken met de samenwerking met private partners.

Uitgangspunt is privatisering. In 2018 wordt het haalbaarheidsonderzoek afgerond. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek bepalen we het vervolg.



RELATIE INWONER EN GEMEENTE

Het gezamenlijk eigenaarschap van de Waalwijkse samenleving met onze inwoners, ondernemers en organisaties vraagt om een gemeente die ruimte geeft aan de initiatieven van anderen en tijdig meebeweegt. Een gemeente die los kan laten, durft te handelen vanuit vertrouwen en stuurt op hoofdlijnen. Dit geldt zowel ambtelijk als bestuurlijk.

In Waalwijk krijgt burger- en overheidsparticipatie op verschillende manieren vorm en vinden er diverse

experimenten plaats. Vanuit de raad is er een nieuwe werkwijze ontwikkeld met een Waalwijks Podium en laagdrempelige discussieavonden waarop inwoners, ondernemers, organisaties hun stem en ideeën kunnen laten horen. En vanuit de ambtelijke organisatie worden er verschillende instrumenten ingezet om burger- en overheidsparticipatie te stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan het Inwonerspanel, Het Beste Idee van Waalwijk, de Buurttop en Jongerentop en de Waalwijkse LABS. Voor de toekomst ligt er de uitdaging om de inzet vanuit de raad en het college op het terrein van burger- en overheidsparticipatie goed op elkaar aan te laten sluiten. Op deze manier ontstaat er meer synergie en een duidelijk beeld van de inzet van de gemeente voor inwoners, ondernemers en organisaties. Verder onderzoeken we op welke manier we een Burgerbegroting vorm kunnen geven waarbij inwoners een deel van het gemeentelijk budget bestemmen.

De nieuwe werkwijze van de raad en de verdere ontwikkeling daarvan vraagt een extra investering om de griffie te ondersteunen. Met name op het terrein van communicatie in relatie tot participatie. Ook hier geldt dat er na twee jaar een evaluatie plaatsvindt.

De coalitie heeft een goede dienstverlening van de gemeentelijke organisatie hoog in het vaandel staan. Een belangrijk onderdeel hiervan is de dienstverlening van Publiekszaken waar mensen terecht kunnen voor o.a. reisdocumenten. Naast de bestaande (avond)openstelling gaan we ook werken met een wekelijkse zaterdagopenstelling. We starten met een pilot voor één jaar met na 1 jaar een evaluatie.



Concrete intensiveringen:

- ✓ Structureel budget voor het Inwonerspanel; jaarlijks € 34.000.
- ✓ Structureel budget voor doorwikkeling strategische visie- Waalwijkse LABS; jaarlijks € 25.000.
- ✓ Extra budget Griffie; 2019 en 2020 jaarlijks € 80.000.
- ✓ Extra budget voor zaterdagopenstelling; € 50.000 in 2019.

REGIONALE SAMENWERKING

Onze ambities voor Waalwijk zijn alleen te realiseren in samenwerking met andere overheden. We komen op voor de belangen van onze inwoners, organisaties en ondernemers en zoeken de samenwerking als dit op kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid en klantgerichtheid tot betere prestaties leidt. Dit doen we bijvoorbeeld via landelijke netwerken als de VNG en het Platform voor Middelgrote Gemeenten, in de provincie in Midsized Brabant en regionaal via Hart van Brabant en de Langstraatsamenwerking.

We willen graag met Heusden en Loon op Zand samenwerken, waarbij het behoud van de eigen identiteit voor alle drie mogelijk moet blijven. Uitgangspunt voor ons is dat de samenwerking in de Langstraat vrijwillig, maar niet vrijblijvend is, en dat we door samen te werken een hoger ambitieniveau kunnen realiseren dan alleen. In Langstraatverband zien we kansen om samen een kwaliteitsslag te maken op thema's als duurzaamheid, ondermijning en arbeidsmigranten.

Concrete intensiveringen:

- ✓ Structureel budget voor regionale samenwerking; jaarlijks € 25.000.

10

FINANCIËEL OVERZICHT

Anders dan in de coalitieprogramma's van de vorige bestuursperiodes staat er op deze plaats geen opsomming van alle maatregelen en activiteiten die de komende jaren uitgevoerd moeten worden. Het perspectief aan de start van de komende bestuursperiode is anders dan in de periodes 2010-2014 en 2014-2018, toen er grote bezuinigingsopgaven lagen.

Bestuursperiode	Totale ombuiging	Waarvan op de organisatie
2006 – 2010	€ 1.400.000	€ 200.000
2010 – 2014	€ 6.800.000	€ 900.000
2014 – 2018	€ 5.800.000	€ 1.500.000
Totaal	€ 14.000.000	€ 2.600.000

Het is een bewuste keuze ons nu tot hoofdlijnen te beperken. Dus: wel de financiële kaders aangeven en de speerpunten benoemen, maar niet de gedetailleerde invulling daarvan. Dit biedt de mogelijkheid voor het college en de raad om in te spelen op de actualiteit. Niet alles van tevoren dichtspijkeren maar alle raadsfracties jaarlijks de gelegenheid geven om hun inbreng te hebben. Dat is waar wij voor staan. Als bijlage bij dit coalitieprogramma is een overzicht gevoegd dat de financiële vertaling van het beleid voor de komende vier jaar weergeeft. Dit overzicht wordt gebruikt voor de samenstelling van de begroting 2019. De daadwerkelijke besluitvorming over de mutaties vindt plaats bij de vaststelling van de begroting 2019 voor wat betreft het begrotingsjaar 2019. De bij de begroting 2019 behorende meerjarenramingen 2020-2021-2022 neemt u dan voor kennisgeving aan. Er liggen ook enkele zaken die we nog dit jaar willen uitvoeren. Met de dekking van de lasten daarvan is in dit document rekening gehouden.

10.1 FINANCIËLE UITGANGSPOSITIE**Op de exploitatie**

De door de raad vastgestelde begroting 2018 is geactualiseerd met alle zaken die zich nadien hebben voorgedaan en als onontkoombaar moeten worden aangemerkt.

Het beeld wordt dan:

	2019	2020	2021	2022
begrotingsruimte	€ 265.000	€ 1.862.000	€ 2.246.000	€ 2.933.000

Dit positieve beeld komt voornamelijk tot stand door een aanmerkelijk hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds die gemeenten in staat moet stellen om tot uitvoering van het Interbestuurlijk Programma over te gaan. Dit is een akkoord tussen overheden om de maatschappelijke vraagstukken uit het regeerakkoord op te pakken. Het programma bevat onderwerpen als wonen, bereikbaarheid, klimaat, energie et cetera. Het extra geld dat gemeenten hiervoor krijgen, is niet geoormerkt, noch zijn er op VNG niveau concrete afspraken gemaakt over de inzet van middelen. Wij zijn van mening dat ons

coalitieprogramma en de door ons voorgestelde inzet van financiële middelen in lijn zijn met wat het Interbestuurlijk Programma beoogt.

De begrotingsruimte voor de komende jaren beschouwend, zien wij een toenemende ruimte, waarbij het jaar 2019 in negatieve zin afwijkt. Wij kiezen ervoor om ten minste op termijn structureel sluitende begrotingen voor te leggen. Het zonder inzet van incidentele middelen niet sluitend zijn van het begrotingsjaar 2019 is daaraan ondergeschikt.

Vanuit deze visie is er een structurele begrotingsruimte beschikbaar vanaf 2020 ten minste jaarlijks € 1.800.000, vanaf 2021 meer.

Inzicht in het vermogen

De positie van de Algemene Reserve is aanmerkelijk verbeterd, met name door de toevoegingen vanuit de risicoreserve sociaal domein en de tussentijdse winstneming uit grondexploitatie. In het overdrachtsdocument is een beschikking over de Algemene Reserve - om het voorgestelde incidenteel beleid te dekken - verwerkt van € 4.700.000 en vastgesteld dat de reserve daartoe, in het licht van risico's en weerstandsvermogen, die mogelijkheid biedt.

Wij kiezen voor een wat andere insteek vanuit onze opvatting dat winsten behaald met de exploitatie van industrieterreinen – en overigens ook vanuit de voorgestane nieuwe woonlocatie Akkerlanen - ten goede moeten komen aan Waalwijk en de inwoners die er leven en werken. Deze winsten zijn met de kennis van nu zo goed mogelijk berekend en er zouden dan in de komende bestuursperiode uit grondexploitatie winsten kunnen worden genomen tot € 25 miljoen. Maar er zijn onzekerheden over de exacte bedragen en over de momenten waarop. Ook moet er rekening mee gehouden worden dat er per eind 2019 op grond van de voorschriften tegen aankoopwaarde geregistreerde gronden met € 7 miljoen afgewaardeerd moeten worden naar de waarde in huidige bestemming (landbouwgrond). Daarnaast willen we wijzen op de onzekerheden rond de uiteindelijk voor GOL, Insteekhaven en Museum definitief benodigde bedragen en mogelijk extra noodzakelijke/gewenste investeringen zoals het treffen van maatregelen om de geluidsoverlast van de A59 te reduceren. Concrete dekkingsmiddelen hiervoor zijn er (nog) niet en er kan niet geanticipeerd worden op nog niet gerealiseerde winsten uit grondexploitatie.

Wat is wel concreet aanwezig?

De in 2017 toegevoegde winsten uit Haven 7 (€ 3,7 miljoen) en Afbouw Haven 1 tot en met 6 (€ 3,6 miljoen) hebben geleid tot een surplus van € 6,5 miljoen boven het aan de reserve grondexploitatie gestelde maximum/minimum van € 5 miljoen. Het surplus is gestort in de Algemene Reserve.

Alles overwegend willen wij de komende bestuursperiode als volgt handelen:

Vanuit de Algemene Reserve zonderen wij een bedrag van € 6.500.000 af in een nieuwe bestemmingsreserve Beleidsreserve 2019-2022 ten behoeve van intensivering van beleid in de jaren 2019-2020-2021-2022. Jaarlijks zullen wij bij de begroting aangeven wat de beschikking over die reserve in het betreffend begrotingsjaar zal zijn en maken we de benodigde bedragen vrij uit de reserve.

Per eind 2019 worden de gronden gelegen in Haven West (het oostelijke gedeelte) voor een bedrag van € 7.000.000 afgeboekt ten laste van de reserve Grondexploitatie en voor het eventueel niet toereikend deel ten laste van de Algemene Reserve. We accepteren daarmee dat de reserve Grondexploitatie op nihil komt, zich tijdelijk onder het door de raad vastgestelde minimumniveau van € 5.000.000 bevindt

en dus niet hoeft te worden aangevuld uit de Algemene Reserve. Aanvulling van de reserve tot € 5 miljoen zal geprioriteerd plaatsvinden door toevoegingen van winsten behaald met de grondexploitatie.

Vanuit de te realiseren winsten in verband met grondexploitatie wordt zo in eerste instantie de reserve Grondexploitatie weer op het vereiste minimumniveau gebracht. Vervolgens kan overwogen worden door de raad op voorstel van het college om het surplus toe te voegen aan de bestemmingsreserve Beleid 2019-2022.

Voor de komende bestuursperiode is ten minste beschikbaar een eenmalig bedrag van € 6.500.000 voor nieuw beleid.

Daarnaast kunnen beschikbaar komen: de overschotten die zich in de exploitatie voordoen en de winsten behaald met grondexploitatie nadat de reserve Grondexploitatie het vastgestelde niveau van € 5 miljoen weer heeft bereikt.

Alles wat incidenteel op de begroting staat, wordt na twee jaar geëvalueerd. Daarna wordt gekeken of structurele dekking noodzakelijk of gewenst is. Met structurele dekking bedoelen wij dekking voor de komende coalitieperiode van vier jaar.

10.2 BELASTINGEN EN HEFFINGEN

Zeer onlangs is de 'Atlas van de lokale lasten 2018' verschenen. In dit onderzoek van het Coelo worden 380 gemeenten in Nederland vergeleken op onder meer tarieven van OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten. Hieruit blijkt dat Waalwijk de 28e plaats van goedkoopste gemeenten bekleedt.

Ter vergelijking:

Waalwijk	28
Heusden	62
Oosterhout	116
Dongen	186
Loon op Zand	298

Waalwijk heft voor woningen ongeveer gemiddelde tarieven (voor niet-woningen zijn de tarieven aanmerkelijk lager (bijna 26%) dan het gemiddelde tarief van Nederlandse gemeenten), de afvalstoffenheffing is in Waalwijk uitgesproken laag (€ 198,= voor een meerpersoonshuishouden tegen € 253,= gemiddeld) en ook het rioolrecht ligt in Waalwijk lager dan gemiddeld (€ 143,= voor een meerpersoonshuishouden in een eigen woning tegen € 194,= gemiddeld).

Het is onze intentie om in de komende bestuursperiode niet tot tariefverhogingen, anders dan in verband met inflatiecorrectie, over te gaan. Dit geldt voor alle tarieven van belastingen, overige heffingen en vergoedingen voor het gebruik van sportaccommodaties.

Wij overwegen wel om nachtverblijfbelasting in te voeren voor kort verblijvende huurders. Niet om extra inkomsten te verwerven, maar om de kosten van toezicht en handhaving te dekken.

Wij gaan ervan uit dat de huidige pilot (het eerste uur gratis parkeren) een structureel gevolg krijgt onder

voorbehoud van de evaluatie hiervan die 21 juni 2018 door de raad zal worden besproken. Voortzetting van de pilot betekent dat de opbrengsten naar verwachting de kosten zullen dekken.

10.3 DE DRIE GROTE PROJECTEN EN HET SOCIAAL DOMEIN

Dekking van de jaarlijkse lasten van de drie grote investeringen in Museum Plus, Oostelijke insteekhaven en de GOL zijn in de begroting vanaf het jaar 2020 geheel gerealiseerd.

Wij accepteren dat loon- en prijsstijgingen kunnen leiden tot overschrijdingen van de geraamde kosten, maar houden hiermee nu niet op voorhand rekening. Wel zullen wij in de begroting geraamde bedragen voor deze investeringen die nog niet benodigd zijn reserveren voor de dekking van loon- en prijsstijging.

Voor de uitvoering van het sociaal domein en de oude Wmo zijn taakstellende budgetten in de begroting geraamd.

Gezien het open eind van diverse regelingen in het sociaal domein accepteren wij hier overschrijding van de begrotingsbudgetten. Hiervoor is een risicoreserve gevormd van maximaal € 2 miljoen.

10.4 DUURZAAM FINANCIËEL BELEID EN BEHEER

De gemeente heeft haar zaken financieel op orde. Het voorzieningenniveau in Waalwijk is hoog en bijvoorbeeld scholen zijn gehuisvest in prima toekomstbestendige gebouwen. Dit heeft wel wat gekost. De schuld van Waalwijk in de vorm van aangetrokken geldleningen is relatief hoog (€ 160 miljoen), ook in verhouding tot het eigen vermogen (€ 80 miljoen). Een indicatie vormt ook de financieringspositie en die was bij de begroting 2018 zo'n € 50 miljoen negatief (financieringstekort).

De komende jaren staan grote investeringen op het programma (GOL-insteekhaven-museum) voor circa € 60 miljoen.

De rente is momenteel historisch laag (we financieren met gemiddeld 1,5%) en hogere rente op het moment dat geld aangetrokken moet worden leidt direct tot dekkingsproblemen en begrotingstekorten. Het gaat er niet alleen om dat de huidige begrotingen in staat zijn alle lasten te dragen. We voelen ook de verplichting en verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat we generaties na ons niet opzadelen met financiële problemen als bijvoorbeeld tot vervanging van investeringen moet worden overgegaan.

We moeten slim omgaan met bijvoorbeeld winsten uit grondexploitatie, erfpachtconstructies, de inzet van reserves en het aantrekken van geld. De komende vier jaar zal dit extra aandacht krijgen.

10.5 FINANCIËLE VERTALING VAN VOORGENOMEN BELEID

In de bijlage bij dit coalitieprogramma is een compleet overzicht ingesloten van de financiële vertaling van het beleid voor de komende vier jaar.

Exploitatie

Het volgende overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van de begrotingspositie:

	2019	2020	2021	2022
Begrotingsruimte voor coalitieprogramma	265.000	1.862.000	2.246.000	2.933.000
Voortzetting van t/m 2018 gedekt beleid	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
Nieuw beleid	-866.000	-1.053.000	-1.195.000	-1.237.000
Inzet Beleidsreserve	671.000			
Begrotingsruimte na coalitieprogramma	0	738.000	981.000	1.626.000

Het begrotingsjaar 2019 wordt sluitend gemaakt door inzet van de Beleidsreserve voor een bedrag van afgerond € 671.000. Dit jaar is daarmee niet structureel sluitend. De overige jaren 2020-2021-2022 geven overschotten en zijn structureel sluitend.

Beleidsreserve 2019-2022

Hiervan kan het volgende overzicht worden gegeven:

Overheveling vanuit de Algemene Reserve	6.500.000
Voortzetting van t/m 2018 gedekt beleid	-1.200.000
Nieuw beleid	-3.010.000
Dekking begrotingstekort 2019	-671.000
Stand na uitvoering coalitievoornemens	1.619.000

Tot slot

Vele maatschappelijke organisaties, vanuit het hele land, hebben suggesties aangeleverd voor het coalitieprogramma. In het totaal maar liefst 63 organisaties. Deze aanbevelingen hebben we bij onze afweging betrokken. Daarbij hebben wij in het bijzonder aandacht besteed aan de inbreng van Waalwijkse organisaties.

Wij hebben geprobeerd om op basis van de huidige informatie te komen tot een goede aanzet voor een sluitend financieel meerjarenperspectief. Niet alles is nog duidelijk. In de begroting van 2019 wordt dit verder uitgewerkt. Voor zover er in de begroting afwijkingen ontstaan ten opzichte van het nu geschetste beeld, zal het college deze expliciet zichtbaar maken voor de raad.

Waalwijk, 9 mei 2018

LokaalBelang:

Hans Brekelmans

John van den Hoven

Jan van Dinther

VVD:

Ronald Bakker

Frank Spierings

GroenLinksaf:

Dilek Odabasi

Sjors Slaats

CDA:

Ruud Spohr

Josien Paulides


Biilage 1

Financiële mutaties Coalitieprogramma 2018 -2022

	2019	2020	2021	2022
Meerjarenperspectief 2019 t/m 2022 op basis van Begroting 2018	-61.224	185.116	65.054	65.054
1. Ontontkoombaar				
Lasten hal voor de amateurkunst raad 6 februari 2018	-31.000	-31.000	-31.000	-31.000
Verbouwing WIJ dienstencentrum Sprang-Capelle: raad 6 februari 2018	-13.233	-13.233	-13.233	-13.233
Bestending bestaand beleid ook naar 2022 toe voor uitvoering IUP				-260.000
Structurele afwijkingen najaarsbericht 2017	-96.178	-96.178	-96.178	-96.178
Hogere bijdrage aan Veiligheidsregio i.v.m. wijziging verdeelmodel	-50.000	-100.000	-150.000	-150.000
Hogere bijdrage aan GGD	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Septembercirculaire 2017 gemeentefonds	34.794	-14.829	-109.914	-163.605
Decembercirculaire 2017 gemeentefonds (geoormerkt bedrag armoedebestrijding)	-180.000	-180.000	-180.000	-180.000
Maartcirculaire 2018 gemeentefonds	900.000	2.000.000	3.000.000	4.000.000
VNG fonds GGU	-190.000	-190.000	-190.000	-190.000
A&O fonds	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Rijksvaccinatieprogramma per 01-01-2019 over naar gemeenten	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
Dekking Algemene Uitkering Gemeentefonds	70.000	70.000	70.000	70.000
Bijdrage in snelfietsroute Waalwijk - Den Bosch		-3.500.000		
Dekking snelfietsroute Waalwijk - Den Bosch vanuit GOL		3.500.000		
Bijdrage in snelfietsroute Waalwijk - Tilburg		-4.400.000		
Dekking snelfietsroute Waalwijk - Tilburg vanuit IUP		2.200.000		
Dekking snelfietsroute Waalwijk - Tilburg vanuit cofinanciering Provincie		2.200.000		
Doorschuiven kapitaallasten insteekhaven van 2020 naar 2021		350.000		
Verhoging OZB niet woningen met 3% i.v.m. bijdrage uitvoering GOL		188.000	188.000	188.000
Nodig als dekkingsmiddel voor GOL		-188.000	-188.000	-188.000
Diverse vervangingsinvesteringen sportaccommodaties			-25.000	-25.000
Dekking door vrijvallende kapitaallasten: vervangingsinvesteringen sportaccommodaties			25.000	25.000
Uitpunt/Gebiedsmarketing De Langstraat extra budget	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
Hogere opbrengst Toeristenbelasting door meer overnachtingen (15.000)	25.000	25.000	25.000	25.000
Totaal onontkoombaar	326.383	1.676.760	2.181.675	2.867.984

Begrotingspositie gemeente Waalwijk na toevoeging onontkoombaar	265.159	1.861.876	2.246.729	2.933.038
--	----------------	------------------	------------------	------------------

	Toevoeging vanuit de AR in Beleidsreserve 2019-2022	2019	2020	2021	2022	6.500.000
--	--	-------------	-------------	-------------	-------------	------------------

2. Voortzetting incidenteel voor 2018 gedekte opgaven(niet in de jaren daarna)						
1	Behouden wijkkranten in Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000	
2	Kosten inwonerpanel	-34.000	-34.000	-34.000	-34.000	
3	Taalhuis Waalwijk	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000	
4	Programmamanagement salariskosten 4 x € 100.000	-400.000	-400.000			
	Salariskosten programmamanager veiligheid gedekt vanuit provinciale gelden OMWB	100.000	100.000			
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	300.000	300.000			-600.000
5	Extra lasten implementatie omgevingswet	-100.000	-200.000	-200.000	-100.000	
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	100.000	200.000	200.000	100.000	-600.000
	Totaal voortzetting incidenteel gedekte opgaven	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000	-1.200.000

3. Intensivering van beleid dat niet is meegenomen in de begroting 2018						
6	Het huis van Waalwijk t.b.v. activiteiten (geen personele kosten)	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	
7	Schakelfunctionaris onderwijs (GGD functionaris)	-43.000	-43.000	-43.000	-43.000	
8	Toeleiding naar voor- en vroegschoolse educatie	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	
9	Parkeren bij SSC (€ 200.000 incl. vrachtwagenparkeerplaats)	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	
10	Sloop en sanering bij De Wierd (€ 200.000)	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	
11	Hoger opleidingsbudget	-159.000	-201.000	-243.000	-285.000	
	Voordeel op Wga college 17 oktober 2017 betreft vervallen premie	56.000	56.000	56.000	56.000	
12	Doorontwikkeling strategische visie	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	
13	Taken vanuit samenwerking regiogemeenten, Platform Middelgrote Gemeenten	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	
	Dekking vanuit (974300) Div. ontwikkelingen o.a. samenwerking	25.000	25.000	25.000	25.000	
14	Verbetering P&C cyclus	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	
15	Extra budget nieuwe manier van werken Griffie	-80.000	-80.000			
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	80.000	80.000			-160.000
16	Programma binnenstad ontwikkelbudget	-75.000	-75.000			
17	Programma economie ontwikkelbudget	-75.000	-75.000			
18	Programma veiligheid ontwikkelbudget	-75.000	-75.000			
19	Programma duurzaamheid ontwikkelbudget	-75.000	-75.000			
16-19	Incidenteel budget voor alle programma's samen voor de periode 2019-2020	-1.000.000				
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	1.300.000	300.000			-1.600.00

		2019	2020	2021	2022	Beleidsreserve
20	Integrale aanpak sociaal domein	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	
21	Innovatieve lokale initiatieven jeugdzorg gericht op preventie (aanvullend tot € 100.000)	-44.000	-44.000	-44.000	-44.000	
22	Go Waalwijk structurele verhoging budget voor evenementen	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000	
	Go Waalwijk vervanging toplagen 4 velden (investering van € 800.000 in 10 jaar afschrijven)			-100.000	-100.000	
	Go Waalwijk bijdrage in aanleg twee velden van ieder € 450.000		-150.000	-150.000		
	Go Waalwijk Integrale GO aanpak	-150.000	-150.000			
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	150.000	300.000	150.000		-600.000
23	Renovatie gedateerde sporthallen (indicatieve kosten € 3.000.000,= afschrijven in 25 jaar)		-145.000	-145.000	-145.000	
24	Maatschappelijke activering structureel	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	
25	Mobiliteit structureel	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	
	Mobiliteit incidenteel	-200.000				
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	200.000				-200.000
26	Data en smart city incidenteel	-300.000				
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	300.000				-300.000
27	Extra capaciteit handhaving voor twee jaar en evaluatie	-50.000	-50.000			
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	50.000	50.000			-100.000
28	Pilot wekelijkse zaterdagopenstelling balie publiekszaken	-50.000				
	INZET BELEIDSRESERVE 2019-2022	50.000				-50.000
29	Fractievoelers (verhoging bestaand budget presentiegelden met € 10.000)	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	
	Totaal intensivering van beleid	-866.000	-1.053.000	-1.195.000	-1.237.000	-3.010.000
	Subtotaal	-670.841	738.876	981.729	1.626.038	2.290.000
	Inzet Beleidsreserve 2019-2022 op begrotingstekort 2019	670.841				-670.841
	Begrotingspositie gemeente Waalwijk inclusief intensiveringen van beleid	0	738.876	981.729	1.626.038	1.619.159

Biilage 2 Toelichting op de bijlage financiële mutaties coalitieprogramma

Op de voorafgaande pagina's treft u als bijlage aan een overzicht van alle mutaties die vanaf de startpositie (de door de raad vastgestelde begroting 2018 en de daarbij behorende meerjarenramingen) leiden tot het te verwachten begrotingsbeeld. Dit begrotingsbeeld is hiervoor (onder financiële vertaling van voorgenomen beleid) weergegeven en luidt als volgt:

2019 niet structureel sluitend:	Sluitend op € 0,= door inzet van de reserve Nieuw Beleid voor een bedrag van € 670.841.
2020 structureel sluitend:	Overschot van € 738.876
2021 structureel sluitend:	Overschot van € 981.729
2022 structureel sluitend:	Overschot van € 1.626.038

De bijlage is als volgt ingedeeld:

- Meerjarenperspectief 2019 t/m 2022 op basis van begroting 2018
- Onontkoombare aanpassingen
- Beleid dat slechts tot en met 2018 was gedekt en nu wordt toegevoegd
- Intensivering van beleid
- Eindpositie

Van belang is de constatering dat wij een aantal mutaties voor de gehele bestuursperiode 2019 tot en met 2022 hebben geraamd en een aantal mutaties incidenteel voor 1 of 2 jaar. De mutaties voor de gehele bestuursperiode zijn als structureel te beschouwen en zij worden structureel (ten laste van de begrotingsruimte) gedekt. De mutaties voor 1 of 2 jaar zijn als incidenteel te beschouwen en worden uit incidentele middelen gedekt, met name uit de beleidsreserve 2019-2022. Eerder in deze paragraaf hebben wij uiteengezet op welke manier deze reserve van € 6.500.000 gevormd wordt. De reserve wordt de komende vier jaar als volgt ingezet:

Nummers bijlage	omschrijving	bedrag
4 en 16-19	Programmamanagement Personeelskosten voor twee jaar + eenmalig budget	2.200.000
5	Implementatie omgevingswet Personeelskosten voor vier jaar	600.000
15	Vernieuwing relatie gemeenteraad en inwoners Personeelskosten voor twee jaar	160.000
22	Go Waalwijk Personeelskosten voor twee jaar + bijdrage in aanleg twee velden	600.000
25	Mobiliteit eenmalig budget	200.000
26	Data en smart city eenmalig budget	300.000
27	Handhaving Personeelskosten voor twee jaar	100.000
28	Pilot wekelijkse zaterdagopenstelling balie Publiekszaken voor 1 jaar	50.000
	Sluitend maken van het begrotingsjaar 2019	670.841
	Totaal	4.880.841

Beleidsreserve 2019-2022	€ 6.500.000
Inzet conform bijlage	<u>€ 4.880.841</u>
Resteert	€ 1.619.159

Voor programmamanagement, voor vernieuwing van de relatie gemeenteraad en inwoners, voor integrale GO aanpak en voor handhaving zijn voor 2019 en 2020 de middelen beschikbaar gesteld. Hiervoor hebben we gekozen omdat we in het jaar 2020 voor de kadernota voor de begroting 2021 aan de hand van een gedegen evaluatie de afweging willen maken of we dit beleid willen continueren of beëindigen. Op basis van de begrotingspositie is het mogelijk programmamanagement etc. vanaf 2021 te continueren. Dit vergt een jaarlijks bedrag van € 600.000 (programmamanagement) + € 80.000 (vernieuwing relatie gemeenteraad en inwoners) + € 150.000 (integrale GO aanpak) + € 50.000 (handhaving) + € 50.000 (wekelijkse zaterdagopenstelling) = € 930.000.

Wat is er nog beschikbaar na uitvoering van alle voornemens die in het overzicht (de bijlage) zijn verwerkt?

- Een structurele begrotingsruimte van tenminste € 738.000 in 2020 oplopend tot € 1.626.000 in 2022;
- Een incidentele ruimte in de vorm van nog niet bestede middelen in de beleidsreserve 2019-2022 van € 1.619.000;
- Te verwachten winstnemingen uit grondexploitatie voor zover zij leiden tot overschrijding van het door de raad vastgestelde niveau van de reserve grondexploitatie van € 5.000.000.

Alle mutaties zijn verder in dit coalitieprogramma toegelicht.

Biilage 3 Portefeuilleverdeling

Portefeuille Burgemeester

Openbare orde en veiligheid
Algemeen bestuur (inclusief publiekszaken-communicatie)
Handhaving
Strategische visie
Internationale contacten
Regionale samenwerking
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
Hart van Brabant Algemeen (DB-lid)
Relatiebeheer Economische zaken
Evenementen (vergunningen)
Personeelszaken

Wethouder LokaalBelang (John van den Hoven)

1e locoburgemeester
Financiën
MuseumPLUS
Centrumontwikkeling/Binnenstad
Parkeerbeleid
Openbare Werken
Sportactiviteiten –accommodaties
Cultuur
Recreatie en Toerisme
Evenementen
Coördinatie Wijkgericht Werken
Wijkwethouder Noord

Wethouder VVD (Ronald Bakker)

2e locoburgemeester
Economische Zaken
Project Insteekhaven
Havens
Relatiebeheer Economische Zaken
Midpoint
Baanbrekers
Participatiewet
Verkeer, vervoer en waterstaat
Kort verblijvende arbeidsmigranten (grootschalige opvang)
Gemeentelijke dienstverlening en deregulering
Informatie en Automatisering
Wijkwethouder Sprang-Capelle

Wethouder GroenLinksaf (Dilek Odabasi)

3e locoburgemeester
Algehele Coördinatie Sociaal Domein
Jeugdzorg /Jeugdbeleid
Duurzaamheid en energiebesparing
Milieu, Natuur en Landschap
Afval
Onderwijs
Gezondheidszorg
Kinderopvang
Migrantenbeleid (integratie)
Dierenwelzijn
Wijkwethouder Zuid

Wethouder CDA (Eric Daandels)

4e locoburgemeester
Wmo breed
Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
Grondbedrijf
Gemeentelijk vastgoed/Beheer/Onderhoud
(Arbeids)migrantenbeleid (huisvesting)
Vergunningverlening/ Regionale Omgevingsdienst
Monumenten en archeologie
Wijkwethouder Waspik

